

УДК 35:007

О. С. Твердохліб,
к. держ. упр., головний спеціаліст відділу координації діяльності спеціалізованих вчених рад та атестування наукових кадрів управління підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів, Національна академія державного управління при Президентові України

ІСТОРИЧНІ ТА ПРАВОВІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

О. Tverdokhlib,
candidate of sciences in public administration, chief officer of the academic councils' coordination and scientists certification section, department of research and teaching staff's training, The National Academy of Public Administration, the President of Ukraine

HISTORICAL AND LEGISLATIVE PROBLEMS OF ACCESS PROVIDING CONCERNING INFORMATION OF PUBLIC CHARACTER

У статті на основі історичних даних подано загальний огляд підходів до організації та забезпечення доступу до інформації, що містить суспільний інтерес. Автором проаналізовано перший у світі нормативно-правовий акт, яким було врегульовано суспільні відносини в інформаційній сфері. Показано його ключове значення та визначальний вплив на подальший розвиток інформаційного законодавства. Наведено докладну характеристику законодавства XVIII століття з цих питань, що лягло в основу відповідного правового забезпечення більшості країн світу. З'ясовано сутність та значення концепції свободи доступу до інформації, що втілена у прозорості й відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень. Показано вплив історичних передумов на стан і розвиток концепції свободи доступу до інформації в сучасному світі.

Based on historical data the given article deals with common review of approaches to the organization and access providing concerning information of public interest. The author analyses the world's first normatively-legal act that adjusted social relations in the information sphere. Its key role and determinative influence on further development of information legislation is revealed here. The detailed description of legislation in 18th century concerning mentioned matter is depicted in it; it was the base of corresponding legislative provision of the most world's countries. The essence and role of the concept "freedom of information" is clarified in the article; it embodies in openness and transparency of public authorities' activity. The influence of historic preconditions on the state and development of the concept "freedom of information" in the modern world is shown here.

Ключові слова: доступ до публічної інформації, відкритість та прозорість діяльності суб'єктів владних повноважень, державна інформаційна політика, інформаційні відносини, історичний розвиток.

Key words: access to information of public character, openness and transparency of public authorities' activity, state information policy, information relations, historical development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Науковий дискурс та тему прозорості й відкритості діяльності органів державного управління триває вже не одне десятиліття. Однією з основоположних складових цього процесу вважаємо організацію та забез-

печення ефективного доступу громадян до інформації суб'єктів владних повноважень [2], яке втілюється у понятті "інформаційної відкритості". Інформаційна відкритість суб'єктів владних повноважень є ключовим фактором формування довіри до влади, участі громадян у вирішенні питань, що становлять суспільний інтерес, є визначальною у забезпеченні дієвості та ефективності діяльності органів державного управління.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР

Наукові дослідження проблем інформаційної відкритості є доволі різносторонніми й не обмежуються кордонами окремих країн. Окремі аспекти цього питання вже стали предметом дискусії багатьох науковців, як українських, так і зарубіжних [1, 7, 8, 9]. На вирішення означеної проблеми спрямована й низка положень різного виду нормативно-правових актів [2, 4, 5, 6].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

За останніх кілька років значно зросла увага до проблем організації доступу до інформації, особливо тієї її частини, що становить публічний інтерес. Аналізу цієї проблематики присвячено чимало наукових розвідок і публікацій, однак поза увагою залишаються історичні аспекти цього питання.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Основна мета статті — аналіз історичних аспектів організації та забезпечення доступу до інформації, яка містить суспільний інтерес.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Право на свободу інформації та доступу до неї є невід'ємним правом людини і громадянина. Громадяни, зокрема мають право знати про діяльність уряду, володіти інформацією, розміщеною в офіційних документах. Концепція вільного доступу до інформації є відносно новою, хоча її історичні витоки сягають XVIII століття, доби Просвітництва.

Перший у світі закон про свободу інформації був прийнятий шведським парламентом у 1766 році [7]. З того часу принцип публічності набув особливо важливого значення і став центральною категорією для країн Північної ради (Данія, Ісландія, Норвегія, Фінляндія та Швеція).

Шведський закон про свободу преси складався з преамбули, чотирнадцяти статей та прикінцевих положень [7]. У преамбулі наголошувалося на тому, що встановлена законодавством свобода письма та преси сприяє розвитку та розповсюдженню наукових знань, створює можливості для поліпшення обізнаності та оцінювання системи урядування. Така свобода повинна розглядатися як один із найкращих засобів забезпечення моральності, способів виконання волі законодавця. Йшлося там і про заборону цензури; натомість на авторів текстів та видавців покладалася відповідальність щодо опублікування відповідних матеріалів. Також було створено відповідний орган, основним завданням якого був нагляд за додержанням вимог законодавства і недопущення розповсюдження заборонених чи аморальних книг.

З метою формування цілісного уявлення про важливість прийняття шведського Закону про свободу преси 1766 року, наведемо докладну характеристику кожної зі складових частин цього нормативно-правового акта.

Статтю 1 було заборонено писати або публікувати будь-які матеріали, що суперечили віросповіданню та євангелістській доктрині. Визнані винними у порушенні цієї вимоги були зобов'язані сплачувати відповідний штраф. Якщо текст містив елементи богохульства, особа несла покарання за найсуворішими нормами чинного на той час законодавства. Нагляд за додержанням цієї норми покладалася на консисторію — колегіальний церковний орган, колегію кардиналів.

Беззаперечною фундаментальною основою Шведського Королівства був король, про що йшлося у статті 2. Саме король, а не будь-хто інший, повинен управляти своїм королівством відповідно до встановленого законодавством порядку. Він уособлював найвищу законодавчу владу в країні. Жодній особі не було дозволено будь-яким способом намагатися різко критикувати прийняті у Швеції закони з питань інформаційної політики держави. Наслідком таких дій була сплата відповідного штрафу.

Якщо хтось, наголошувалося у статті 3, намагався у письмовому вигляді висловлювати образливі чи дискредитуючі думки стосовно найвищої влади, він карався за найсуворішими законами Шведського Королівства — від сплати відповідного штрафу, фізичної розправи і до покарання смертю.

На видавців статтю 4 покладалося зобов'язання вказувати на титульній сторінці прізвище автора. Авторам, які бажали залишитися анонімними, за їх письмовою згодою надавалося таке право. Незалежно від того, було зазначене прізвище автора на титульній сторінці книги, чи ні, обов'язком видавця було зазначення свого найменування, місця видання й дати публікування. Нехтування цим обов'язком тягло за собою сплату відповідного штрафу. Шість примірників опублікованих матеріалів видавець був зобов'язаний належним чином передавати адміністрації Королівства, державному архіву, королівській бібліотеці та трьом королівським університетам. Невиконання цієї вимоги тягло за собою сплату відповідного штрафу.

Будь-яким матеріалам, які не суперечили законодавчим заборонам, статтю 5 давався дозвіл на розповсюдження у письмовій та друкованій формі. Ці матеріали могли видаватися будь-якою мовою та у будь-який спосіб, незалежно від тематики — теологічної, етичної, історичної, наукової, економічної, інформації про діяльність уряду та державних службовців, об'єднань громадян тощо — різноманітної інформації, яка могла бути корисною та становити суспільний інтерес. При цьому важливим було урахування вимоги щодо недопущення до публікування матеріалів, які будь-яким способом могли загрожувати основним засадам політичного устрою Шведського Королівства. Відповідним чином було дозволено публікувати матеріали про взаємодію та

взаємовідносини Королівства з іншими державами світу, окрім інформації, яка становила державну таємницю.

Статтею 6 проголошена свобода преси розповсюджувалася також на всі види кореспонденції та документів незалежно від часу їх створення, в тому числі офіційні.

Судові рішення також підлягали негайному публікуванню (стаття 7) з метою забезпечення прозорості судових процесів, установлення факту неупередженості суддів та захисту їхньої честі. Закон також розповсюджувався на висвітлення діяльності судових органів щодо справ державного характеру, за винятком справ, які становили державну таємницю (стаття 8). Стосувалося це й осіб, в інтересах яких ці судові справи розглядалися (стаття 9).

Особлива роль статтею 10 відводилася на дозвіл друкування усіх рішень, приписів, інструкцій, правил, постанов, розпоряджень, прав та повноважень тощо, виданих органами державної влади, незалежно від часу і способу їхнього створення. Окрім того, в усіх архівах до цих документів повинен був забезпечуватися вільний доступ з метою їхнього копіювання в місці зберігання та, за потреби, — надання засвідчених копій.

Усі записи парламентського діловодства, окрім інформації, яка становила державну таємницю, підлягали обов'язковому розголошенню у друкованій формі (стаття 11) з метою поширення відомостей про діяльність відповідних органів державної влади. Пріоритетною була історична тематика про діяльність правителів та їхніх урядів з наданням переваги реальним історичним подіям і фактам (стаття 12).

Статтею 13 декларувалася можливість опублікування будь-яких інших, не перелічених детально в законі матеріалів, які прямо не суперечили установленим нормам; надавалася можливість робити їх надбанням громадськості.

Право на свободу письма і преси, проголошене законом, було невід'ємним основоположним правом (стаття 14). Ніхто не мав права посягати на звуження чи зміну закону, а органи державної влади слідували за додержанням цієї вимоги, зокрема щодо найменших модифікацій, змін чи трактувань, які б призвели до звуження права на свободу письма і преси.

Таким чином, перший у світі нормативно-правовий акт щодо регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері містив кілька прогресивних на той час ідей, які й сьогодні відображені у відповідному законодавстві багатьох країн світу. До таких основних характеристик ми відносимо:

- обов'язковість оприлюднення інформації про діяльність органів державного управління;
- обов'язковість поширення правової інформації (рішення, приписи, постанови тощо);
- забезпечення вільного доступу громадян до офіційної інформації шляхом розміщення у державних архівах;
- вимога щодо наявності певної кількості обов'язкових примірників видання та їх розповсюдження;

— наявність бібліографічного апарату видання: найменування видавця, місця видання, дати публікування тощо.

Слід зауважити, що право на свободу інформації за останні десятиліття набуло міжнародного характеру. Так, статті 19 Загальної декларації прав людини [6] і Міжнародного пакту про громадянські та політичні права [4] гарантують право кожної людини на пошук і розголошення інформації, що зокрема передбачають право кожного на свободу доступу до неї. У зв'язку з цим значно зросла кількість країн у світі, які прийняли відповідні нормативно-правові акти у сфері забезпечення вільного доступу до інформації, зокрема публічної (табл. 1).

За основу більшості згаданих нормативно-правових актів було взято підхід, установлений першим у світі законом, що регулював суспільні відносини в інформаційній сфері — про свободу преси 1766 року. Винятком не став і Закон США про свободу інформації 1966 року [5], описану в якому модель доступу до інформації наслідують тепер більшість країн світу. Згаданий нормативно-правовий акт гарантує право доступу громадськості до федеральної урядової інформації. Відповідно до його положень в США утворено відповідні служби з визначення місцезнаходження урядової інформації, що забезпечують доступ до федеральної інформації шляхом ідентифікації відповідного джерела для користувачів, описують наявну інформацію та допомагають у забезпеченні доступу до неї.

Поняття концепції свободи доступу до інформації, що виникло у зв'язку із застосуванням норм цього закону, вживається тепер у розумінні свободи висловлення думок будь-яким способом, в усній, письмовій чи друкованій формі. На сьогодні поняття "свобода інформації" трактується по-різному. Як правило, воно вживається як синонім забезпечення доступу до інформації чи документів через нормативно встановлений обов'язок органів державного управління його надавати. Окрім того, право доступу громадян до інформації чи документів гарантоване їм априорі, навіть без необхідності обґрунтування причин їх надання.

У зв'язку із викладеним вище, 27—29 лютого 2008 року в м. Атланта було проведено Міжнародну конференцію щодо права на інформацію публічного характеру. В декларації, прийнятій на конференції, проголошувалося:

- фундаментальне право на доступ до інформації властиве всім культурам та системам правління;
- відсутність доступу до інформації непропорційно впливає на різні верстви населення, а тому таке право повинне гарантуватися всім класам суспільства;
- право на доступ до інформації є основоположним;
- гласність є необхідним та дієвим інструментом забезпечення безпеки людини і держави;
- нові технології надають можливість полегшення доступу до інформації, проте існують чинни-

Таблиця 1. Країни, в яких діє законодавство про свободу доступу до інформації *

Країна	Рік формального затвердження чи прийняття закону	Рік набуття законом чинності	Рік внесення останніх змін до закону	Назва закону
Швеція	1766	1766	1976	Закон про свободу преси
Фінляндія	1951	1951	2009	Закон про відкритість діяльності уряду
США	1966	1967	2007	Закон про свободу інформації
Данія	1970	1970	2009	Закон про доступ до документів у сфері державного управління
Норвегія	1970	1970	2006	Закон про свободу інформації
Франція	1978	1978	2010	Закон про свободу доступу до адміністративних документів
Нідерланди	1978	1980	2009	Закон про публічний доступ до урядової інформації
Австралія	1982	1982	2009	Закон про свободу інформації
Канада	1982	1983	2006	Закон про доступ до інформації
Нова Зеландія	1982	1983	2003	Закон про офіційну інформацію
Колумбія	1985	1985	1998	Закон про упорядкування гласності офіційних актів і документів
Греція	1986	1986	1999	Адміністративно-процедурний кодекс
Австрія	1987	1987	2005	Федеральний закон про обов'язковість надання інформації
Італія	1990	1990	2005	Закон про адміністративні процедури та право на доступ...
Угорщина	1992	1992	2010	Закон про захист персональних даних та публічний доступ...
Україна	1992	1992	2011	Закон про інформацію
Португалія	1993	1993	1999	Закон про доступ до адміністративних документів
Бельгія	1994	1994	2000	Закон про право доступу до адміністративних документів
Беліз	1994	1994		Закон про свободу інформації
Ісландія	1996	1997	2010	Закон про інформацію
Південна Корея	1996	1998	2004	Закон про розголошення інформації органами публічної влади
Таїланд	1997	1997		Закон про офіційну інформацію
Узбекистан	1997	1997	2003	Закон про принципи та гарантії свободи інформації
Ірландія	1997	1998	2003	Закон про свободу інформації
Латвія	1998	1998	2006	Закон про свободу інформації
Ізраїль	1998	1999	2009	Закон про свободу інформації
Албанія	1999	1999		Закон про право на інформацію з офіційних документів
Чеська Республіка	1999	2000	2006	Закон про вільний доступ до інформації
Грузія	1999	2000	2001	Розділ III «Свобода інформації» Загального адміністративного кодексу
Ліхтенштейн	1999	2000		Закон про інформацію
Японія	1999	2001	2003	Закон щодо доступу до інформації
Тринідад і Тобаго	1999	2001		Закон про свободу інформації
Болгарія	2000	2000		Закон про доступ до публічної інформації
Литва	2000	2000	2005	Закон про надання інформації громадськості
Молдова	2000	2000	2003	Закон про доступ до інформації
Естонія	2000	2001	2009	Закон про публічну інформацію
Словаччина	2000	2001	2010	Закон про вільний доступ до інформації
Південна Африка	2000	2001		Закон про стимулювання доступу до інформації
Велика Британія	2000	2005		Закон про свободу інформації
Румунія	2001	2001	2007	Закон про вільний доступ до публічної інформації
Боснія і Герцеговина	2001	2002		Закон про свободу доступу до інформації
Панама	2001	2002		Закон про прозорість у державному управлінні
Польща	2001	2002		Закон про доступ до публічної інформації
Ангола		2002	2006	Закон про доступ до адміністративних документів

* Джерело: [8, с. 6—7].

<i>Країна</i>	<i>Рік формального затвердження чи прийняття закону</i>	<i>Рік набуття законом чинності</i>	<i>Рік внесення останніх змін до закону</i>	<i>Назва закону</i>
Пакистан	2002	2002		Указ про свободу інформації
Таджикистан	2002	2002		Закон про інформацію
Зімбабве	2002	2002		Закон про доступ до інформації та захист особистих даних
Мексика	2002	2003	2006	Федеральний закон про прозорість та доступ до публічної урядової інформації
Перу	2002	2003	2003	Закон про прозорість та доступ до публічної інформації
Ямайка	2002	2004	2004	Закон про доступ до інформації
Аргентина	2002	2004		Закон про доступ до публічної інформації
Вірменія	2003	2003		Закон про свободу інформації
Хорватія	2003	2003		Закон про право на доступ до інформації
Косово	2003	2003		Закон про доступ до офіційних документів
Словенія	2003	2003	2010	Закон про доступ до публічної інформації
Сент-Вінсент і Гренадини		2003		Закон про свободу інформації
Туреччина	2003	2004		Закон про право на інформацію
Антигуа/Барбуда	2004	2004		Закон про свободу інформації
Домініканська республіка	2004	2004		Закон про доступ до інформації
Еквадор	2004	2004		Закон про прозорість та доступ до публічної інформації
Сербія	2004	2004	2007	Закон про вільний доступ до інформації державного значення
Швейцарія	2004	2006		Федеральний закон про принцип адміністративної прозорості
Азербайджан	2005	2005		Закон про доступ до інформації
Індія	2005	2005		Закон про право на інформацію
Чорногорія	2005	2005		Закон про вільний доступ до інформації
Тайвань		2005		Закон про свободу урядової інформації
Німеччина	2005	2006		Закон про доступ до федеральної урядової інформації
Уганда	2005	2006		Закон про доступ до інформації
Гондурас		2006		Закон про прозорість та доступ до публічної інформації
Македонія	2006	2006	2010	Закон про вільний доступ до державної інформації
Йорданія	2007	2007		Закон про доступ до інформації
Киргизстан		2007		Закон про доступ до інформації
Непал		2007	2009	Закон про право на інформацію
Нікарагуа		2007		Закон про доступ до публічної інформації
Китай	2007	2008		Положення про інформацію відкритого уряду
Бангладеш	2008	2009		Закон про право на інформацію
Чилі	2008	2009		Закон про гласність державних функцій та доступ...
Гватемала	2008	2009		Закон про вільний доступ до публічної інформації
Уругвай	2008	2009		Закон про право на доступ до публічної інформації
Індонезія	2008	2010		Закон про свободу інформації
Мальта	2008	2012		Закон про свободу інформації
Ємен	2008	2012		Закон про право на доступ до інформації
Острови Кука		2009		Закон про офіційну інформацію
Ефіопія	2010	2010		Закон про свободу мас-медіа та доступ до інформації
Гвінея		2010		Закон про право на доступ до публічної інформації
Ліберія		2010		Закон про свободу інформації
Росія	2009	2010	2011	Федеральний закон про забезпечення доступу до інформації
Сальвадор	2010	2011		Закон про доступ до публічної інформації
Нігер		2011		Хартія про доступ до державних та адміністративних документів

ки, що обмежують такий доступ, а також методи управління даними;

— прийняття комплексного закону істотне, проте цього недостатньо для регламентації та підтримки права на доступ до інформації;

— важливими залишаються питання про розроблення відповідної інституційної структури, а також повноважень органів державного управління з питань управління та забезпечення інформацією;

— істотним є підвищення рівня обізнаності громадян щодо права на доступ до інформації, гарантування правоздатності щодо користування цим правом, стимулювання прозорості серед усіх верств суспільства;

— вільні та незалежні засоби масової інформації виступають основним компонентом формування та користування правом доступу до інформації.

Декларацією регламентовано низку ключових принципів:

— доступ до інформації є основним правом людини;

— усі держави повинні ухвалювати відповідні законодавчі акти, в яких відображено право на доступ до інформації;

— право на доступ до інформації охоплює всі міжурядові організації, міжнародні інституції, регіональні установи, що повинні стимулювати і підтримувати культуру відкритості;

— право на доступ до інформації повинне гарантуватися міжнародними та регіональними інструментами, а також національними і наднаціональними законами;

— право на доступ до інформації повинне стосуватися і недержавних установ, що залучені у державний сектор;

— держави та міжнародні організації повинні розробляти систему заходів з упровадження права на доступ до інформації;

— слід розробляти відповідне законодавство, що гарантуватиме право на доступ до інформації та забезпечуватиме допоміжне нормативно-правове регулювання [3].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Аналіз історичних аспектів організації та забезпечення доступу до публічної інформації свідчить про досить прогресивні підходи шведського уряду ще у XVIII столітті до цього питання. Так, основні елементи шведського інформаційного законодавства лягли в основу інших нормативно-правових актів багатьох країн світу. Подальші наукові розвідки у цьому напрямку мають бути спрямовані на дослідження досвіду провідних країн світу щодо означеного питання.

Література:

1. Право на доступ до інформації: теорія та практика. — Х.: Права людини, 2008. — 348 с.

2. Про інформацію: закон України від 02.10.1992 № 2657-XII: за станом на 10 серпня 2012 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. — Назва з екрана.

3. Atlanta Declaration and Plan of action for the advancement of the right of access to information: international conference on the right to public information (27—29 February 2008). — Atlanta, 2008. — 7 p.

4. International Covenant on Civil and Political Rights // United Nations — Treaty Series. — 1967. — Vol. 999, 1-14668. — pp. 171—346.

5. The Freedom of Information Act [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.justice.gov/oip/foia_updates/Vol_XVII_4/page2.htm. — Назва з екрана.

6. The Universal Declaration of Human Rights [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.un.org/en/documents/udhr/>. — Назва з екрана.

7. The World's First Freedom of Information Act / Anders Chydenius' Legacy Today. — Kokkola: Anders Chydenius Foundation, 2006. — 103 p.

8. Vleugels R. Overview of all FOI laws / Roger Vleugels. — Utrecht, 2012. — 28 p.

9. Wieland J. Freedom of Information [Електронний ресурс] / Joachim Wieland. — Режим доступу: <http://www.coll.mpg.de/sites/www.coll.mpg.de/files/text/wieland.pdf>. — Назва з екрана.

References:

1. Pravo na dostup do informatsii: teoriia ta praktyka [Right on assess to information: theory and practice] (2008), Prava liudyny, Kharkiv, Ukraine.

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (1992), The Law of Ukraine "On information", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (Accessed at 09 Dec. 2013).

3. "Atlanta Declaration and Plan of action for the advancement of the right of access to information" (2008), International conference on the right to public information, Atlanta, pp. 1—7.

4. "International Covenant on Civil and Political Rights", United Nations — Treaty Series, vol. 999, 1-14668, pp. 171—346.

5. "The Freedom of Information Act", available at: http://www.justice.gov/oip/foia_updates/Vol_XVII_4/page2.htm, (Accessed at 01 Dec. 2013).

6. "The Universal Declaration of Human Rights", available at: <http://www.un.org/en/documents/udhr/>, (Accessed at 1 Dec 2013).

7. The World's First Freedom of Information Act (2006), Anders Chydenius Foundation, Kokkola, Finland.

8. Vleugels, R. (2012), Overview of all FOI laws, Utrecht, Netherlands.

9. Wieland, J., "Freedom of Information", available at: <http://www.coll.mpg.de/sites/www.coll.mpg.de/files/text/wieland.pdf>, (Accessed at 24 Nov. 2013).

Стаття надійшла до редакції 16.12.2013 р.